

Kris- och beredskapsplan

För förskola och pedagogisk omsorg i Torsby kommun

Innehållsförteckning

Inledning	4
Vid olycka på förskolan/pedagogisk omsorg.....	5
Till dig som kontaktar rektor:.....	5
Stödgrupp för krisberedskap i förskola/pedagogisk omsorg.....	6
Viktiga telefonnummer:	6
Stödgruppens handlingsplanr.....	7
Omedelbara åtgärder.....	7
Stödgruppens åtgärder.....	7
Uppföljning.....	8
Övrigt.....	8
Stödgruppens ansvarsområden.....	9
Skolchef.....	9
Rektor.....	9
Skolassistent.....	9
Barns plötsliga dödsfall.....	10
Händelse.....	10
Om dödsfallet sker på förskolan/pedagogisk omsorg.....	10
Om dödsfallet sker hemma.....	10
Förhållningssätt gentemot barnen.....	10
Uppföljning.....	11
Att följa ett barns sjukdom och sista tid.....	12
Händelse.....	12
Åtgärd.....	12
Tänk på.....	12
När ett barn förlorar syskon eller föräldrar.....	13
Händelse.....	13
Åtgärd.....	13
Tänk på.....	13
Uppföljning.....	13
Vid allvarlig händelse på eller utanför förskolan/pedagogisk omsorg.....	14
Händelse.....	14
Omedelbara åtgärder.....	14
Dödsfall och/eller allvarlig skada – personal.....	15
Händelse.....	15
Omedelbara åtgärder.....	15
Barn försvinner.....	16
Händelse.....	16
Åtgärder.....	16
Uppföljning.....	16
Förebyggande.....	16
Ett barn blir inte hämtat.....	16
Händelse.....	16
Åtgärder.....	17
Tänk på.....	17

Förebyggande	17
Brand.....	17
Händelse.....	17
Omedelbara åtgärder.....	18
Uppföljning.....	18
Förebyggande	18
Sorg- och krisreaktioner hos barn.....	18
Processen kan delas in fyra olika faser:.....	19
Chockfasen.....	19
Reaktionsfasen.....	19
Bearbetningsfasen.....	19
Nyorienteringsfasen	19
Ett bra omhändertagande	21

Inledning

Denna kris- och beredskapsplan är en vägledning i hur vi på ska hanterat en oväntad krishändelse. Gemensamt för alla krishändelser är att de hotar eller skadar oss, att de ofta innebär olika typer av förluster och påverkar oss starkt känslomässigt. Alla kan bli berörda; barn, föräldrar och personal. Planen tar upp sådana händelser som vi helst vill undvika att tänka på men det första steget i en planering består i att erkänna att händelser av denna typ även kan uppstå på i vår verksamhet. I planen finns konkreta råd och anvisningar i hur vi agerar i olika krishändelser, vilka stödinsatser som finns i samhället samt ett avsnitt kring hur vi ska bemöta och stödja barn och vuxna som är i en svår situation. Genom att vara förberedda ska vi se till att berörda och drabbade vuxna och barn får ett psykosocialt omhändertagande på bästa sätt. Förskolan och familjedaghemmet skall vara en plats där barnet känner att det kan uttrycka sina känslor och tankar, men där det också så snart som möjligt kan återgå till normala rutiner.

I en krissituation är det oerhört viktigt att diskutera med de anhöriga om vad man får informera om på förskolan och i familjedaghemmet. För en del anhöriga är den personliga integriteten viktigt, vilket man måste ta hänsyn till. Det är dock viktigt att betona för de anhöriga att någon slags information måste komma ut på förskolan och i familjedaghemmet.

Kris- och beredskapsplanen ska gås igenom och uppdateras årligen. En plan ska finnas tillgänglig på varje förskola och i varje familjedaghem. Ny personal och nya föräldrar ska informeras om planen. Barnolycksfallsutbildning skall hållas kontinuerligt för personalen.

Det enda jag förstår just nu

Är din kroppsvärme

Orden du säger hör jag

Men meningarna går sönder

Och jag uppfattar inte innehållet

Men jag förstår

När du stryker med handen

Över mitt hår

Och låter mitt huvud vila i ditt knä

Carolin Krook

Vid olycka på förskolan/pedagogisk omsorg

1. Första hjälpen.

2. Larma ambulans 112.

- Kontakta berörda föräldrar (EJ vid dödsfall).
Informera om vad som hänt och vart barnet befinner sig nu.
- Följ med barnet i ambulansen om förälder inte finns på plats.
- Samla barngruppen, trösta och lugna.
- Kontakta rektor som i sin tur sammankallar stödgruppen om behov finns.
- Ring in extra insatser vid behov.
- Polis eller präst meddelar hemmet vid dödsfall.

Till dig som kontaktar rektor:

- Vilka är inblandade, eventuella skadade – omkomna?
- Barn?
- Personal?
- Vad har hänt?
- Var har olyckan inträffat?
- Vart har de transporterats?
- Hur är situationen nu?

Stödgrupp för krisberedskap i förskola/pedagogisk omsorg

Titel	Namn	Arbete	Bostad/privat mobil
Skolchef	Johan Nilsson	0560-160 27 073-280 73 57	070-691 19 92
Förskolechef	Ann-Charlotte Nygren	0560-161 60 070-339 79 79	070-848 23 24
Rektor	Marie Holmqvist	070-971 60 16	070-333 64 28
Rektor	Catarina Björklund	0560-162 32 073-271 21 31	073-085 06 05
Administratör	Lena Kjellberg	0560-161 61 076-643 26 66	076-833 15 89

Viktiga telefonnummer:

SOS Alarm	112
Sjukvårdsupplysningen	1177
Polis inte brådskande	114 14
Giftinformationscentralen	010-456 67 00
Torsby sjukhus	0560-470 00
Likenäs vårdcentral	010-834 79 50
Kyrkans växel	0560-272 00
Socialchef Gunnar Wigstrand	0560-161 76, 070-267 61 45
IFO-chef Mona Rahm	0560-161 68, 073-271 22 84
Räddningschef Peter Bergström	0560-161 25, 070-301 40 79
Stf räddningschef Johan Westh	0560-161 23, 070-224 64 75
Ordförande i barn- och utbildningsnämnden Adam Passin	070-347 76 91

Stödgruppens handlingsplan

Omedelbara åtgärder

- Stödgruppen sammanträder.
- Kontrollera fakta innan andra åtgärder vidtas.
- Meddela berörd personal.
- Beslut om fortsatt verksamhet under dagen.
- Beslut om att vid behov tillkalla samtliga föräldrar eftersom föräldrar stöttar sina barn bäst.
- Beslut om samling/info av personalgruppen.
- Finns behov av präst/psykolog.
- Information till berörda familjer, genom förskolan/pedagogisk omsorg alt präst/polis.
- Information till alla familjer – vid behov.

Stödgruppens åtgärder

- Stödgruppens arbetsuppgifter fördelas beroende på händelsens art.
- Ansvarar för hur kontakten med den drabbade familjen/familjerna sköts. Stämmer av med berörd familj hur informationen ska spridas vidare.
- Ansvarar för att personal under den första tiden får det stöd han/hon behöver i form av extra personal, stödsamtal etc.
- Säkerställer att all information är korrekt och går ut på ett rätt sätt till föräldrar, media m fl.
- Ordnar minnesstund.
- Kondoleanser.
- Kontaktar övriga stödinstitanser som kan vara aktuella, t.ex. psykolog eller präst.

Uppföljning

- Kontrollera att alla berörda barn, föräldrar och personal fått information, även den som tidigare varit frånvarande.
- Delge ny information om det finns.
- Tänk på att det kan finnas litteratur att tillgå.
- Följer upp och utvärderar hur förskolan/pedagogisk omsorg och stödgruppen agerat i krissituationen.

Övrigt

- Uppdatera årligen kris och beredskapsplanen.
- Säkerställer att personal har tillräcklig utbildning i krishantering.

Stödgruppens ansvarsområden

Skolchef

- Leder och fördelar arbetet.
- Planerar framåt.
- Har kontakt med massmedia.
- Anordnar vid behov informationsmöte för föräldrarna tillsammans med rektor.
- Ansvarar för att stödgruppen träffas minst en gång per år och att krishanteringsplanen hålls aktuell.
- Kontakter extra stödinstitanser som kan vara aktuella (se telefonlista).
- Beslutar tillsammans med rektor om verksamheten ska stängas för dagen.

Rektor

- Underrättar berörd personal.
- Sänder blommor till berörd familj, samt beställer dödsannons.
- Sammankallar stödgruppen vid behov.
- Kontakter sjukhuset för saklig information om olyckan och den skadade.
- Informerar berörda föräldrar vid svårare olyckor.
- Informerar regelbundet personal och barn om vad som har hänt.
- Ansvarar för personalens eventuellt förändrade arbetsuppgifter, samt bedömer behov av extra personal.
- Anordnar vid behov informationsmöte för föräldrarna.
- Bestämmer tillsammans med skolchefen om verksamheten ska stängas för dagen.
- Ser till att tyst minut och en minnesstund anordnas.

Skolassistent

- Se till att alla telefonlistor är aktuella.
- Ansvarar för att varm dryck serveras och kokar kaffe.
- Tar fram listor på barn, anhöriga och personal.

Barns plötsliga dödsfall

Händelse

Ett oväntat dödsfall genom sjukdom, olycksfall eller dylikt kommer som en chock för barn, personal och föräldrar. Man är oförberedd och en del av tryggheten i världen försvinner.

Om dödsfallet sker på förskolan/pedagogisk omsorg

- Första hjälpen.
- Larma ambulans 112.
- Polis eller präst meddelar hemmet.
- Följ med barnet i ambulansen om förälder inte finns på plats.
- Samla barngruppen, trösta och lugna.
- Kontakta rektor som sammankallar stödgruppen.
- Stödgruppen leder det fortsatta krisarbetet.

Om dödsfallet sker hemma

Den personal som först får vetskap om dödsfallet underrättar rektor som sammankallar stödgruppen som träffas omedelbart och leder det fortsatta krisarbetet.

Förhållningssätt gentemot barnen

- Samtala med barnen om det som hänt
- Minns tillsammans med barnen vad den som dött brukade säga och göra. Roliga minnen.
- Om ett barn dött, plocka inte bort platsen, gör den fin
- Spela stilla, ljus musik
- Titta på teckningar som den avlidne gjort.
- Låt barnen sitta tysta och rita till stilla musik.

Uppföljning

Var observant på reaktioner tiden efter. Sorgreaktioner kan se väldigt olika ut. Det kan vara svårt att ta emot starka känslor. Sök stöd hos andra vuxna. Tillsammans klarar vi bättre att stötta barnen.

Ha samlingar i smågrupper där man sätter ord på tankar och känslor i relation till det som hänt är av stor betydelse. Ge barnen tillfälle att rita av sig och tid till bearbetning genom lek.

Det kan vara av stor betydelse för barngruppen att exempelvis den avlidnes plats får stå tom en tid. Det kan också finnas andra konkreta åtgärder som påminner om barnet som kan tas till vara.

Se även avsnittet om Sorg- och krisreaktioner hos barn/ett bra omhändertagande.

Att följa ett barns sjukdom och sista tid

Händelse

Ett barn har drabbats av allvarlig sjukdom.

Åtgärd

Om ett barn drabbas av en allvarlig sjukdom, kontaktar den som först fått vetskap om sjukdomsfallet, rektor och eventuellt stödgruppen. Dessa har tillsammans med personal samt berörd familj snarast ett möte.

Utsedd kontaktperson etablerar en kontinuerlig och trygg kontakt med hemmet.

Allt agerande från förskolans/pedagogisk omsorgs och stödgruppens sida skall ske med respekt för familjens önskemål.

Informera övriga föräldrar efter kontakt med berörd familj.

Tänk på

Skicka brev, teckningar och andra hälsningar från barn och personal till den sjuke.

Berätta för barngruppen om kamratens sjukdom så att de kan förstå vad som har hänt, t.ex. genom att bjuda in sjukvårdspersonal. Var uppmärksam på barnens reaktioner.

Vid dödsfall se handlingsprogram "Barns plötsliga dödsfall"

Se även avsnittet om Sorg- och krisreaktioner hos barn

När ett barn förlorar syskon eller föräldrar

Händelse

Ett barn förlorar syskon eller föräldrar och drabbas av sorg

Åtgärd

Om ett barn förlorar ett syskon eller förälder, kontaktar den som först fått vetskap om dödsfallet, rektor och eventuellt stödgruppen. Utsedd kontaktperson etablerar en kontinuerlig och trygg kontakt med hemmet.

Allt agerande från förskolans, pedagogisk omsorg och stödgruppens sida skall ske med respekt för familjens önskemål.

Informera övriga föräldrar efter kontakt med berörd familj.

Tänk på

Skicka blommor till familjen och en hälsning till barnet med innebörden:

”Vi förstår att du är borta från oss några dagar nu, men vi längtar efter dig”
Kamraterna kan eventuellt också skicka med var sin teckning.

Innan barnet kommer tillbaka till förskolan/pedagogisk omsorg kan ev kontaktpersonen göra ett besök i hemmet i förväg för en liten pratstund.

Se till att familjen inte isoleras från förskolan/pedagogisk omsorg.

Uppföljning

Informera fortlöpande familjen hur barnet mår och reagerar.

Se även avsnittet om Sorg- och krisreaktioner hos barn/ett bra omhändertagande.

Vid allvarlig händelse på eller utanför förskolan/pedagogisk omsorg

Händelse

Större olycka eller katastrof som drabbar förskolan/pedagogisk omsorg hårt, t ex bussolycka eller naturkatastrof som påverkar mer än ett barn.

Omedelbara åtgärder

Följande åtgärdas av den/de som upptäcker händelsen:

- Ta hand om skadade och chockade personer, ge första hjälpen.
- Larma räddningstjänsten, **112**.
- Informera rektor om händelsen som omedelbart sammankallar stödgruppen via skolchefen.
- Håll barngruppen samlad, trösta och lugna.

Följande åtgärdas av rektor alt personal som finns på plats:

- Tag reda på och anteckna all fakta. Skapa en överblick.
- Identifiera inblandade och drabbade. Anteckna alla åtgärder.
- Meddela skolchef som ser till att föräldrar kallas genom telefon/mail-lista.
- Observera att polis måste meddela dödsfall.

Stödgruppen planerar det fortsatta krisarbetet.

Uppföljning.

Var uppmärksam på barnens reaktioner och prata med barnen om det som hänt.

Dödsfall och/eller allvarlig skada – personal

Händelse

Personal drabbas av allvarlig sjukdom eller skada, ett oväntat dödsfall genom sjukdom, olycksfall etc.

Omedelbara åtgärder

Om olyckan inträffar på förskolan/pedagogisk omsorg ansvarar närvarande personal att kontakta rektor som ansvarar för att anhöriga underrättas. Polis eller präst ansvarar för underrättelse om dödsfall.

Stödgruppen sammankallas för planering av det fortsatta krisarbetet, hur viktig information ska spridas etc.

Tänk på:

- Någon/några ur personalgruppen besöker den skadade/sjuka på sjukhuset/hemmet.
- Skicka t ex krya på dig kort/blommor.
- Brev, teckningar och andra hälsningar från barnen till den sjuka.
- Förbered barnen på ev. ny personal.

Förhållningssätt gentemot barnen:

- Samtala med barnen om det som hänt.
- Minns tillsammans med barnen vad den som dött brukade säga och göra. Roliga minnen.
- Låt barnen sitta tysta och rita till stilla musik.
- Spela stilla, ljus musik.

Barn försvinner

Händelse

Ett eller flera barn går inte att finna.

Åtgärder

- Sök av förskolans/pedagogisk omsorgs lokaler samt gård noggrant.
- Sök i den omedelbara närheten. Är det endast en personal kvar tillkallas annan personal eller någon förälder som finns i närheten.
- Efter ca 30 minuter utan resultat kontaktas barnets förälder och eventuellt polis.
- Vid behov träder stödgruppen i kraft och beslutar om stödåtgärder för berörda föräldrar, personal och barngrupp.

Uppföljning

Var uppmärksam på barnens reaktioner och prata med barnen om det som hänt.

Förebyggande

- Reflexvästar används alltid vid utflykter.
- Ha tydliga regler för barnen vid utflykter.
- "Hitta Vilse" kurs för de äldre barnen.

Ett barn blir inte hämtat

Händelse

Barn finns kvar på förskolan/pedagogisk omsorg efter stängningstid.

Åtgärder

- Kontakta föräldrarna. Aktuella telefonlistor skall finnas på förskolan/pedagogisk omsorg.
- Om förälder inte är anträffbar kontaktas närmast anhörig.
- Om ingen kontakt fås med anhörig rådgör med rektor. Vid klartecken tag med barnet hem (efter ca en timme), alternativt ta kontakt med annan personal som tar hand om barnet.
- Fortsätt att söka kontakt med föräldrar och anhöriga.

Tänk på

- Behåll fattningen och skapa trygghet och lugn för barnet.
- Ta med telefonlistan hem.
- Sätt upp en lapp på dörren om var ni befinner er samt vilka telefonnummer ni kan nås på.

Förebyggande

- Adress och telefonlistor ska uppdateras årligen vid höstens början.
- Informera föräldrarna om att de har ansvar att meddela ändrade förhållanden.
- Informera föräldrarna om att de måste meddela om någon annan hämtar deras barn eller om tiderna för hämtning ändrats.

Brand

Händelse

Det brinner på förskolan/pedagogisk omsorg.

Omedelbara åtgärder

- Rädda de som är i akut fara.
- Utrym lokalerna.
- En personal är ansvarig för att ta med aktuell närvarolista och ev. telefon ut.
- Larma 112.
- Samla alla vid en för barnen känd uppsamlingsplats.
- Pricka av alla barn och vuxna och håll gruppen samlad, meddela räddningsledaren om alla är ute ur byggnaden.
- Vid behov evakuera till närmast lämpliga lokal.
- Meddela rektor som hjälper till så att föräldrar tillkallas.
- Stödgruppen planerar det fortsatta krisarbetet.

Uppföljning

Var uppmärksam på barnens reaktioner och prata om det som hänt.

Förebyggande

- Brandövning en gång per termin.
- Se till att ha en aktuell närvarolista och att den finns tillgänglig.
- Uppdatera telefonlistan till vårdnadshavarna.

Sorg- och krisreaktioner hos barn

Barn som har varit med om en svår olycka eller en krissituation kommer normalt att reagera på olika sätt under en kortare eller längre tid efter händelsen.

Intrycken, upplevelserna och känslorna vid en sådan situation är så starka och så annorlunda att barnen inte klarar av att smälta och bearbeta dem på normalt sätt. Reaktionen kan variera väldigt mycket beroende på ålder, personlighet och aktuell livssituation.

Processen kan delas in fyra olika faser:

Chockfasen

Under de första timmarna/dagarna efter händelsen försöker man förstå vad som hänt. Chockreaktionen är en skyddsmekanism som gör det möjligt för barnen att ta till sig situationen gradvis. Situationen kan upplevas som en dröm och inte verklig. En del reagerar med starka känslor och skriker rakt ut, andra blir tysta och paralyserade. Ett barn i chockfasen behöver omvårdnad och ska absolut inte lämnas ensam.

Reaktionsfasen

Inträffar när den drabbade inte längre kan hålla verkligheten ifrån sig och förneka det som har hänt. Efterreaktionerna kan inträffa efter olika lång tid efter det man varit med om. Barnet kan minnas händelsen med starka synintryck, både i vaket tillstånd och i sömnen. Vanliga reaktioner är: ångest och rädsla, minnes och koncentrationssvårigheter, sömnstörningar, trötthet, kroppsliga besvär, skuld, nedstämdhet och sorg, ilska, raseriutbrott och störningar i relationer till andra.

När ett dödsfall eller annan liknande händelse inträffar i barnets närmsta omgivning, riskerar det att förlora sin känsla av trygghet i tillvaron. Oron koncentreras kring föräldrarna och de kan få en överväldigande rädsla för att något ska hända dem. Barnet kan bli klängigt och krävande och kan även oro sig för att något ska hända dem själva.

En del barn reagerar med lättskrämdhet. De utvecklar en hög beredskap att möta eller upptäcka fara – även ofarliga situationer kan tolkas som hotfulla. De kan bli skrämnda av starka ljud eller förändringar i omgivningen. Om denna psykiska beredskap kvarstår, kan det leda till huvudvärk och muskelspänningar.

Barnet kan också utveckla en rädsla som uppträder varje gång de konfronteras med stimuli som uppträdde vid den ursprungliga händelsen. Har barnet varit med om en brand kan det reagera med stark rädsla för t.ex. röklukt.

Sorg och saknad visar sig på olika sätt, barnet kan isolera sig och bli mer sluten. En del barn gråter ofta, andra gråter sällan. Barn har kortare sorgperioder än vuxna och kan därför uppfattas som "oberörda" trots att de periodvis är mycket ledsna.

Yngre barn kan med sin egocentriska och magipräglade världsbild lätt tro att deras tankar orsakat olyckan och kan då känna skuld och skam.

Bearbetningsfasen

Innebär att den akuta delen av krissituationen är över. Man börjar acceptera det inträffade.

Nyorienteringsfasen

Innebär att man kommit långt i krisförloppet och kan börja se hoppfullt på framtiden.

Ett bra omhändertagande

Barns reaktioner vid kris varierar med ålder, mognad, personlighet och kulturell bakgrund men är även beroende på den hjälp barnet får. Vårdnadshavarna är oerhört viktiga.

Det som förskolan/pedagogisk omsorg framför allt kan bidra med är att återupprätta de dagliga rutinerna för barnet och hjälpa till att få barnet att känna sig tryggt.

Tillsammans med vårdnadshavarna pratar föräldrarna igenom på vilket sätt de vill att förskolan/pedagogisk omsorg ska bidra till barnets bearbetning av olyckan/krisen.

I en sådan här situation är det viktigt att tänka på att barnet behöver mer omsorg och uppmärksamhet än vanligt och att barnet behöver tolerans och förståelse för att han/hon inte är sig riktigt lik. Det är betydelsefullt för barnet att känna att man vet och förstår.

Några fler råd och aspekter på stöd och behandling vid krissituation hos barn:

Öppen och ärlig kommunikation.

- Förklara med hänsyn till barnens ålder.
- Undvik abstrakta förklaringar som "gått bort", "sover". Använd klarspråk!

Ge tid till bearbetning.

- Uppmuntra barnet att berätta om vad som har hänt.
- Försök finna naturliga situationer för samtal.
- Barn berättar och bearbetar ofta om sina upplevelser genom bild och lek.
- Titta på bilder i album m.m.
- Ha samlingar i små grupper där man sätter ord på tankar och känslor i relation till det som hänt är av stor betydelse.

Gör förlusten verklig.

- Visa egna känslor.
- Ha saker framme som påminner om den döde.
- Prata om den döde.

Stimulera en känslomässig bearbetning.

- Bevara kontinuitet i fysisk och psykisk omgivning.
- Undvik onödig särbehandling.
- Prata med barnen om deras rädsla för egen och andras död eller sjukdom.
- Prata med barnen om ev. skuld-känslor.